

Motion till riksdagen 2024/25:1052

av **Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S)**

Säkran­de av kompetens­försörj­ningen för järnvägssystemet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra etablering och utveckling av övningsanläggningar och därmed även utbildningar till järnvägsrelaterade yrken och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges transportnav Stockholm-Mälardalen är beroende av samhällsbyggare för att hålla tågen i rörelse. Stora satsningar behöver göras nationellt på järnvägstekniska utbildningar och innovationsmiljöer. Enligt Mälardalsrådets rapport från temagruppen En bättre sats (2024) behöver staten etablera en eller flera järnvägstekniska övningsanläggningar i Stockholm-Mälardalen för den framtida kompetensförsörjningen av järnvägssystemet.

Trafikverket är huvudman för järnvägssystemet i Sverige. Underhållet är idag avreglerat och sköts utav upphandlade entreprenörer. Trafikverket är därför beroende utav att entreprenörerna kan hitta rätt kompetens med rätt certifieringar.

En av de största utmaningarna för Sveriges järnväg idag är det stora behovet av kompetensförsörjning.

Järnvägssektorn behöver tusentals nyanställda för att kunna genomföra nödvändigt underhåll av existerande järnvägar och möta behovet av att bygga nytt. Kompetensbristen märks särskilt tydligt i Stockholm-Mälardalen, där ungefär hälften av behovet av nyanställda finns. Efterlängtade infrastrukturprojekt och viktigt underhåll tvingas att skjutas på framtiden och fördröjas kraftigt.

Arbete i spårområden är förknippat med hög säkerhet. Därför krävs det specifika behörigheter för att kunna arbeta vid järnvägen, och dessa styrs av anläggningstyp och vilka arbetsmoment som utförs. Det är få utbildningar som ger dessa behörigheter idag. En övningsanläggning närmare Stockholm är en förutsättning för att kunna resursätta branschen.

Inom järnvägsbranschen finns ett mycket stort behov av fler tekniker inom järnvägs-systemet för att hålla tågen rullande. Idag finns bara en komplett övningsanläggning i Sverige för järnvägsteknik, vilket skapar begränsningar för möjligheten att utbilda fler. En ny övningsanläggning behöver inte vara en konkurrent till Trafikverksskolan i Ängelholm, utan ska snarare ses som ett komplement för att kunna utbilda personal i norra och mellersta Sverige. Utbildningen ska hålla hög kvalitet, i klass med den som redan finns idag i Ängelholm.

Den totala investeringskostnaden uppgår till omkring 170–190 mkr och kommer troligtvis på grund av riskerna inte kunna finansieras av en kommun eller privat bolag. Oavsett ägare och driftform krävs medverkan från Trafikverket eller staten i någon form. Insyn i verksamheten från Trafikverket är en förutsättning.

Mälardalsrådet beräknar att bristen på kompetens inom samhällsbyggnad kommer att kosta samhället upp till 25 miljarder kronor under den kommande tioårsperioden. Till det kommer uteblivna skatteintäkter på 5–9 miljarder kronor samt ytterligare kostnader när projekt försenas.

Det finns flera fördelar med att etablera en övningsanläggning i Södermanlands län. Närheten till Stockholm innebär att t ex Nyköping och Skavsta vore en väl lämpad plats för en övningsanläggning.

Redan idag erbjuder platsen hög tillgänglighet för järnvägsbranschen och studenter. Inom 10 mils radie nås 3 miljoner människor. Tillgängligheten och närheten till omgivande storstäder kommer dessutom att öka med den nya stationen på Ostlänken som ligger inom gångavstånd från Skavsta. Dock finns flera andra sörmländska kommuner som kan vara väl lämpade. Nämnas kan att Södermanlands län är det län som idag har minst antal statliga arbetstillfällen per capita, 2,16 procent.

Utbildningar inom järnvägens bristyrken behöver erbjudas regionalt, nära bristmarknaden, för att säkra den regionala kompetensförsörjningen. Bristen på övningsanläggningar, där studenter kan få praktisk erfarenhet utan att ta dyrbar trafiktid i anspråk, är ett stort hinder. Det har lett till att flera viktiga utbildningar idag helt saknas. Utan övningsanläggningar riskerar kompetensbristen att kvarstå, med långvariga konsekvenser för kompetensförsörjning och infrastruktur.

Caroline Helmersson Olsson (S)

Sofia Amloh (S)

Hans Ekström (S)

Fredrik Olovsson (S)